

Tips voor het werken met een handpop

Raai de Kraai: een veilig en vertrouwd vriendje

Helen Meurs is handpopexpert. Zij deed veel ervaring op met de handpop als pedagogisch hulpmiddel in het kleuteronderwijs. Vanuit haar eigen praktijk begeleidt zij leerkrachten, groepsleiders, coaches en hulpverleners in het werken met een handpop. Helen ziet de handpop als een hulpmiddel dat eigenlijk niet mag ontbreken in de pedagogische situatie. Op uitnodiging van Malmberg geeft zij in dit artikel haar visie en handzame speltips voor het werken met handpop Raai.

Wie met *Kleuterplein* werkt, kent uiteraard handpop Raai de Kraai. Als eigenwijze, aandoenlijke en nieuwsgierige blauwe vogel speelt hij een belangrijke rol in *Kleuterplein*. Raai zorgt vaak voor een grappige start en afsluiting van een activiteit en gaat graag met de kinderen in gesprek. Om Raai goed in te zetten, is het van belang dat je je als leerkracht vertrouwd voelt in het werken met een handpop. Voor de kinderen is het fijn als Raai een gelijkwaardig vriendje is. Helen Meurs geeft praktische tips over hoe je kennismaakt met Raai en op welke manier hij een veilig en vertrouwd vriendje wordt voor de kinderen.

“Voor de één is dat een fluitje van een cent, die pakt Raai, zet hem op de hand, volgt de instructie in de handleiding of verzint ter plekke een verhaal. Die groep gebruikers van Raai heeft dit artikel helemaal niet nodig om Raai te gaan inzetten. Voor een andere groep is dat niet zo vanzelfsprekend. Ik krijg regelmatig leerkrachten over de vloer die wel zien dat kinderen Raai leuk vinden en ook genieten van wat hij bij de kinderen losmaakt, maar zelf niet goed weten hoe ze hem tot leven moeten roepen. Zij voelen zich er ongemakkelijk bij en ervaren een drempel om hem te gebruiken. Dat is jammer.

Het goede nieuws is dat Raai makkelijker tot leven komt dan je wellicht denkt. Er is niet veel nodig om zijn meerwaarde te gaan ervaren.

Handpop als interactief wezentje

“Hoe maak je van een pop een geloofwaardig en interactief wezentje waar kinderen vanuit zichzelf graag mee in gesprek willen gaan?” Dat is één van de vragen die me het meest gesteld wordt. Iedereen kent wel het fenomeen dat kinderen veel makkelijker tegen een handpop praten dan tegen een volwassene. Dat heeft te maken met datgene waar een kind een handpop direct mee associeert: de handpop is een gelijkwaardig vriendje, iemand bij wie je helemaal jezelf mag zijn, die net zo is als jij, die je niet corrigeert en de wereld vanuit jouw perspectief bekijkt. Probeer daar even bij stil te staan. Wat betekent dit precies voor de manier waarop de handpop ingezet gaat worden?

Een veilig vriendje

Een handpop is niet automatisch een veilig vriendje waar een kind mee in gesprek wil gaan. Een ‘vriendje zijn’ moet je verdienen, ook als je een handpop bent. Laten we dus eerst bekijken wat een veilig vriendje nou eigenlijk is. Een veilig vriendje:

- heeft eenzelfde belevingswereld als jij
- snapt hoe je denkt
- is nieuwsgierig naar jou
- corrigeert je niet
- probeert je niet op te voeden
- verklapt jouw geheimen niet
- probeert je te helpen
- weet het niet altijd beter
- maakt nergens een groot probleem van
- heeft geen oordeel over je
- et cetera.

Vriendschap is er niet ineens, niet vanaf het eerste moment. Dat geeft direct een paar handvatten waarmee je Raai tot leven kunt gaan roepen. Als Raai nog niet eerder kennis heeft

gemaakt met de kinderen, is dat een leuke en laagdrempelige ingang die je aan kunt grijpen om zelf wat meer vertrouwd te raken met Raai. Want alleen dán wil je hem vaker gebruiken.

Maak eerst zelf kennis met Raai

Het is slim om Raai, voordat je hem in de groep gaat gebruiken, op de hand te nemen en even met hem voor de spiegel te gaan staan:

1. Hoe moet je je hand houden om oogcontact met de kinderen te maken? Bekijk die stand in de spiegel en onthoud wat je zelf van Raai ziet. Want je ziet hem op je hand alleen van boven en van de achterkant.
2. Lukt het om met twee vingers zijn snavel te bewegen?
3. Lukt het om de vleugels te bewegen?
4. Lukt het om de snavel en de vleugels tegelijk te bewegen? (als dit niet lukt, beweeg dan óf de snavel, óf de vleugels)
5. Bekijk het verschil tussen Raai van je af bespelen of van heel dichtbij. Wanneer je Raai dicht bij je houdt en hem eventueel aan zijn pootjes vasthoudt om hem wat tegendruk te geven, komt hij mooier over dan wanneer je hem van je af bespeelt. Wanneer je hem dichtbij houdt, impliceer je bovendien een band tussen jou en Raai. Dat werkt positief.
6. Bekijk het verschil tussen grote bewegingen die Raai met zijn vleugels, zijn lijf en zijn snavel maakt en kleine, subtielere bewegingen. Grote bewegingen maken kinderen vaak druk en roepen soms angst op. Gebruik liever kleine en subtiele bewegingen, zeker in het begin. Oefen voor de spiegel met de bewegingen die Raai maken kan.
7. Bedenk hoe oud Raai is (kleuterleeftijd), waar hij woont (in een nest) en wat hij in de klas komt doen. Vaak zijn dit dingen die kinderen van een pop willen weten. Wees daar op voorbereid.

Raai kennis laten maken met de kinderen

Hoe sluiten de kinderen vriendschap met Raai? Vriendschap begint bij het kennismaken met

elkaar en wordt gedreven door nieuwsgierigheid naar de ander. Kennismaken is niets meer of minder dan jezelf voorstellen en vragen wie de ander is. Dat kan Raai ook: *"hoi, ik ben Raai, wie ben jij?"* Misschien wil Raai de kinderen zelfs wel een vleugel schudden. Maak van Raai een ik-je: een pop die vanuit de ik-vorm spreekt is krachtiger en gelijkwaardiger dan een pop waar in de hij-vorm over gesproken wordt. Misschien draait Raai al wel een hele poos mee in de klas, is hij al heel vertrouwd, kennen de kinderen hem al, maar heeft er nog nooit een echte kennismaking plaatsgevonden? Geen nood, dat kan ook nu nog plaatsvinden. Raai kan op een dag gewoon zeggen: *"ik heb eigenlijk nooit gevraagd hoe jij heet."* Hoe meer Raai tijdens de kennismaking over zichzelf vertelt, hoe meer kinderen over zichzelf zullen delen. Kinderen zullen ook zelf met vragen komen. Daarom is het goed om van tevoren na te denken over wie Raai globaal is, zodat je niet met je mond vol tanden staat. Maar zelfs dan kunnen er nog vragen komen waar je geen antwoord op weet. Dat is niet erg want Raai kan altijd zeggen: *"dat weet ik niet", "daar moet ik over nadenken", "daar geef ik vanmiddag antwoord op"* et cetera.

Het is niet nodig om Raai elke keer een reden te geven waarom hij er is. De reden dat hij nieuwsgierig is en graag deelgenoot wil zijn van wat er in de klas gebeurt, is voldoende.

Activiteiten van Raai uitbreiden

De kennismaking is het begin van een vriendschap. Nu moet de vriendschap nog verder gaan groeien. Daarvoor is vooral continuïteit nodig. Raai moet zijn nieuwsgierigheid en interesse regelmatig laten zien. Dat kan op een eenvoudige manier. Een aantal suggesties:

1. Raai komt er even bij in de ochtendkring, kijkt rond en vraagt bijvoorbeeld:
 - *Ben je naar de kapper geweest?*
 - *Heb je niet zo goed geslapen?*
 - *Heb je nieuwe schoenen?*
 - *Ik zie een pleister, ben je gevallen?*
2. Raai komt aan het eind van de dag nog even langs en vertelt wat hij heeft gezien:
 - *Jij hebt een hoge toren gemaakt hè? Ik zag het!*
 - *Jij dacht dat je die puzzel niet kon, maar het lukte wel hè?*
 - *Ik vind het knap dat jij sorry tegen hem zei.*
 - *'t Was fijn hè, dat hij je kwam helpen?*

Ook bij lesinhouden of gespreksonderwerpen kan zijn aanwezigheid groter worden:

3. Raai heeft iets gevonden dat hij wil laten zien:
 - *Moet je kijken, dit vond ik op straat, geen idee wat het is...*
 - *Dit spel vond ik in de kast, ik wil het spelen maar weet niet hoe het moet.*
 - *Dit is mijn lievelingskleur, heb jij die ook?*
4. Raai heeft een plannetje dat hij wil voorleggen:
 - *Ik wil een boek maken waar ik alle blaadjes van de bomen in plak, help je mee?*
 - *Ik wil stapeltjes maken van kleren die bij de winter horen en kleren die bij de zomer horen, help je mee?*
 - *Ik vind dit een mooi boek, zullen we dat samen lezen?*

Alle bovengenoemde suggesties komen voort uit datgene wat je waar kunt nemen bij kinderen en dat wat een onderdeel is van je dagelijkse programma. Je gebruikt dat wat er is dus als gespreksingang van Raai, met het doel om de interactie met en de betrokkenheid van het kind te vergroten.

Samengevat

Raai de Kraai heeft alles in zich om een veilig en vertrouwd vriendje voor de kinderen te worden. Hij zal dat ook zijn als je in je achterhoofd houdt dat Raai niet de rol van juf of opvoeder overneemt, niet corrigeert maar juist denkt en handelt vanuit de belevingswereld van een kind. Er is geen één handpop die direct een veilig vriendje is waar kinderen meteen alles tegen willen vertellen. Vriendschap moet je verdienen en daar moet aan gewerkt worden. Dat begint met het zelf kennismaken met Raai. Neem hem op je hand en ontdek wie hij is en wat hij kan. Vervolgens gaat hij kennismaken met de kinderen. Hij wil weten wie ze zijn, is nieuwsgierig naar hen en wil ze beter leren kennen. Raai spreekt hierbij vanuit de ik-vorm. Na de kennismaking komt Raai regelmatig terug in de kring. Uit alles wat hij doet, blijkt dat hij zowel nieuwsgierig is naar leerinhouden als naar de kinderen. In dat laatste zit een belangrijke meerwaarde van Raai. Een veilig vriendje veroordeelt je niet. Tegen een veilig vriendje durf je alles te zeggen, ook als je iets niet snapt, ook als je niet zeker weet of je wel het goede woord gebruikt, ook als de rest het wel lijkt te begrijpen. Zo'n vriendje kan Raai zijn.

Misschien vind je het nog steeds eng om Raai te gaan gebruiken? Ik zou je toch willen uitnodigen om een aantal tips uit dit artikel uit te proberen, om te gaan ervaren dat je de kinderen er een groot plezier mee doet én dat de kinderen je helpen en inspireren om Raai vaker te gaan gebruiken. Kinderen stellen helemaal niet zulke hoge eisen aan jouw speltechniek of stemgebruik. Ze vinden het vooral leuk dat Raai er is. Alles wat mis gaat, wordt je heel snel vergeven. Daar kun je je geen buil aan vallen. Probeer het gewoon, want voor je het weet heb je er zelf ook veel plezier in en wil je niet meer zonder Raai de Kraai."

